

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра української літератури

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
НАПИСАННЯ ЕСЕ: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Предметна спеціальність А4.01 Середня освіта (Українська мова і література)

Галузь знань А Освіта

Освітня кваліфікація: Магістр середньої освіти за предметною спеціальністю
Середня освіта (Українська мова і література)

Професійна кваліфікація: Вчитель-магістр української мови і літератури закладу загальної
середньої освіти

Затверджено на засіданні
кафедри української літератури
Протокол №1 від “26” серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Написання есе: методичний аспект
Викладач (-і)	Пітель Віра Мирославівна
Контактний телефон викладача	0502094024
E-mail викладача	vira.pitel@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	90 годин (3 кредити)
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі та з розрахунком відповідного часу.
2. Анотація до курсу	
<p>Дисципліна «Написання есе: методичний аспект» є важливою для формування професійної компетенції вчителів-магістрів української мови і літератури закладів загальної середньої освіти, оскільки зосереджує увагу насамперед на проблемі методичного аспекту написання есе, що допоможе не тільки ефективніше самим висловлювати власні думки, а й навчати учнів техніці текстотворення. Пропонується процесуальний підхід до письма, який виокремлює якісно різні етапи роботи над текстом, кожен із яких має конкретну мету.</p> <p>Курс передбачає опрацювання найважливіших аспектів теорії та практики написання есе, зокрема розгляд основних понять і категорій есе; вивчення історії розвитку цього жанру; аналіз ключових характеристик есе, які відрізняють його від інших форм писемної творчості; вивчення типології есе за різними критеріями; засвоєння теорії написання есе та практичне оволодіння технікою написання есе; засвоєння етапів процесу письма, основ ефективного читання; окреслення проблеми плагіату та визначення оптимальних шляхів його уникнення в процесі створення есе; оволодіння методикою формулювання письмових завдань та коментування учнівських текстів.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета викладання навчальної дисципліни «Написання есе: методичний аспект» – ознайомити студентів із методичними аспектами написання есе на основі процесуального підходу до письма.</p> <p>Цілі навчальної дисципліни:</p> <ul style="list-style-type: none"> • розглянути есе як жанр письма, у якому поєднуються особливості художньої та публіцистичної творчості, наукового стилю; • вивчити історію розвитку жанру есе; • проаналізувати основні ознаки есе, які відрізняють його від межових жанрів письма; • вивчити типологію видів есе (за метою, змістом, літературною формою, композиційними особливостями, стилем тощо); • оволодіти технікою написання різних видів есе з урахуванням процесуального підходу до письма; • розглянути й практично пройти основні етапи письма (передписання, писання, переписування); • засвоїти техніку вільного письма, основи ефективного читання; • окреслити поняття плагіату, визначити шляхи його уникнення під час написання есе; • навчитися коментувати учнівські тексти; • сформулювати в студентів вміння співвідносити теоретичні знання з практичними потребами сучасної школи, використовувати в майбутньому здобуті знання, вміння та навички для навчання учнів писати есе. 	
4. Результати навчання (компетентності)	
ЗК-1. Здатність до застосування знань у практичних ситуаціях професійної діяльності.	

ЗК-2. Здатність до здійснення науково-педагогічних досліджень, розроблення проєктів та генерування нових ідей у галузі освіти.

ЗК-4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу, вироблення власної дослідницької стратегії і її реалізації в професійній діяльності.

ЗК-6. Вміння діагностувати проблеми в галузі освіти, знаходити рішення та брати відповідальність за їх втілення, бути критичним і самокритичним.

ЗК-10. Здатність поважати погляди представників інших культур, цінувати різноманіття та мультикультуральність, дотримуватися гендерної рівності, зважати на права людей з особливими потребами.

СК-1. Здатність застосовувати знання із літературознавства та мовознавства для вирішення професійних завдань, вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

СК-2. Уміння поглиблювати теоретичні та практичні знання з мовознавчих, літературознавчих, психолого-педагогічних дисциплін, здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати потреби, перспективи та наявні ресурси для професійного розвитку впродовж життя.

СК-4. Здатність розуміти тенденції в науці та освіті, готовність до використання інновацій у професійній діяльності.

СК-6. Здатність використовувати сучасні методи й технології навчання української мови і літератури, володіти методикою розвитку мовленнєвої компетенції здобувачів середньої освіти.

СК-10. Здатність застосовувати на практиці знання про принципи, методи та прийоми аналізу художнього тексту.

СК-11. Здатність до моделювання змісту навчання з метою формування в учнів ключових компетентностей, їх мотивації до саморозвитку.

СК-12. Здатність до усвідомлення національно-світоглядного, художньо-виховного, творчо-розвивального потенціалу української мови та літератури, вміння враховувати національні, етнічні, регіональні особливості освітнього процесу, формувати національно свідому особистість.

ПР-03. Використовує сучасні методики й технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості викладання і навчання української мови й літератури, демонструє вміння практичного застосування педагогічних інновацій у професійній діяльності.

ПР-04. Здійснює науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, демонструє вміння класифікувати, упорядковувати й узагальнювати навчальний матеріал відповідно до умов навчального процесу, потреб формування ключових компетентностей здобувачів освіти.

ПР-06. Демонструє вміння використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки й обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, реалізації дистанційного і змішаного навчання тощо.

ПР-14. Демонструє дотримання культури академічної доброчесності у власній діяльності та вміння формувати її в учнів.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
Третій	A4.01 Середня освіта	Другий	Вибіркова

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	Лекції	Практичні заняття	Сам. роб.
Тема 1. Вступ. Поняття про есе як жанр письма	2	2	10
Тема 2. Типологія есе	2	2	10
Тема 3. Проблема плагіату під час написання есе	2	2	10
Тема 4. Етапи процесу письма	2	4	10
Тема 5. Основи ефективного читання	2	4	10
Тема 6. Методика коментування учнівських текстів	2	4	10
ЗАГ.	12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Система оцінювання курсу узгоджена з критеріями оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти в університеті (http://surl.li/sveiyt). За вивчення дисципліни студенти отримують максимально 100 балів (оцінки виставляються у 100-бальній шкалі).</p> <p>Зокрема:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Максимально 70 балів – оцінювання роботи на практичних заняттях (відповіді на парах, різні поточні завдання). 2. Максимально 10 балів – контроль самостійної роботи, який передбачає оцінювання виконання завдань самостійної роботи, зокрема індивідуальних завдань (5 балів) і проходження тестового контролю (5 балів) за допомогою Центру дистанційного навчання та моніторингу освітньої діяльності ПНУ (https://d-learn.pnu.edu.ua/). Здобувач вищої освіти може мати додаткові бали (не більше 5 балів; зараховується як індивідуальне завдання) в межах неформальної освіти як результати навчання з навчальної дисципліни, що відображають зміст окремих тем відповідно до Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника (http://surl.li/vvwxlh). 3. Максимально 20 балів – підсумкова залікова контрольна робота у вигляді тестування за допомогою Центру дистанційного навчання та моніторингу освітньої діяльності ПНУ (https://d-learn.pnu.edu.ua/) 		
Вимоги до письмових робіт	<p>Письмові роботи пов'язані з практикою написання есе (наприклад: зразок вільного письма; текстотворення на різних етапах: передписання, писання і переписування; формулювання перифрази на основі цитати; написання різних видів есе тощо). Вимоги до письмових завдань формуються на основі теоретично-методичних основ процесуального письма.</p>		
Практичні заняття	<p>Оцінюється робота за тематичними розділами упродовж семестру за 100-бальною шкалою.</p> <p>Максимальна кількість балів (70) за практичні заняття розраховується електронним журналом https://webportal.pnu.edu.ua/ автоматично.</p> <p>Оцінки виставляються за вивчення й повторення теоретичних питань із опрацьованих тем курсу, виконання практичних завдань.</p>		
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>На рейтингову оцінку впливає активність здобувача на практичних заняттях, успішне виконання письмових робіт, вчасне й належне виконання самостійної та індивідуальної роботи, відсутність пропусків і запізнь на заняття без поважних причин, а також результати відпрацювання пропущених занять та різних видів тестувань.</p>		
Підсумковий контроль	<p>Формою контролю є залік, який виставляється автоматично е-журналом на останньому практичному занятті за результатами накопичення балів упродовж семестру.</p>		
7. Політика навчальної дисципліни			

Письмові роботи: виконуються студентами самостійно з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Академічна доброчесність: списування під час контрольних робіт заборонено. Студенти мають дотримуватися «Положення про запобігання академічному плагиату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 2)» <https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/02/34-05-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf>

Відвідування занять: відвідування занять є обов'язковим, пропущені заняття з поважної причини відпрацьовуються. Студенти, які не набрали 50 балів за результатами підсумкового контролю за талонами №2 і №3, мають право пройти цей курс повторно, відповідно до «Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS (Редакція 4)»

<https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-povtorne-vyvchennia-dystsyplin-kredytiv-ects-v-umovakh-ects.pdf>

Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, мають самостійно опрацювати навчальний матеріал і здати всі види контролю, відповідно до «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника»

https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.44_2022-polozhennia-pro-poriadok-navchannia-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-za-indyvidualnym-hrafikom-u-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasyliya-stefanyka.pdf

Неформальна освіта регулюється «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 3)»

https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasyliya-stefanyka.pdf

8. Рекомендована література

1. Бабій І. О., Голянич М. І., Стефурак Р. І. Словник лінгвістичних термінів : лексикологія, фразеологія, лексикографія. 2-ге вид, виправ. і доповнен. Івано-Франківськ : видавець Голіней О. М., 2024. 336 с.
2. Голодюк І. Есе : блиц-курс. Брустури : Discursus, 2020. 192 с.
3. Дудик П. С. Стилїстика української мови : навч. посіб. Київ : Академія, 2005. 368 с.
4. Іванишин Н., Стефурак Р., Пітель В. Національний проєкт : пишемо есе : методичні матеріали для вчителів / Блажко М. та ін. URL: https://essay.nus.org.ua/wpcontent/uploads/2024/01/upd_metodychni_materialy_dlya_vchyte_liv.pdf (дата звернення: 06.02.2024).
5. Іванишин Н., Стефурак Р., Пітель В. Національний проєкт : пишемо есе : робочі аркуші / Блажко М. та ін. URL: <https://essay.nus.org.ua/wpcontent/uploads/2024/11/robochi-arkushi-dlya-uchnivstva-1.pdf> (дата звернення: 07.12.2024).
6. Лінгвістичний аналіз тексту : словник термінів / Голянич М.І., Іванишин Н.Я., Рїжко Р.Л., Стефурак Р.І. / за ред. М.І.Голянич. Івано-Франківськ: Сїмик, 2012. 392 с.
7. Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилїстика української мови: підручник. Київ : Вища школа, 2003. С. 462 с.
8. Сїльман К. В. Есе як жанр на перетині літератури та журналістики : дис. канд. ... філол. наук : 10.01.06. Миколаїв, 2019. 228 с.
9. Стефурак Р. І. Архітектонїка художнього есе. Наукові записки. Серія : Фїлологічні науки. № 2 (205), 2023. С. 194 – 199.
10. Пітель В.М., Пітель В.І. Мовні засоби вираження есеми у творі Тараса Прохаська «Майбутнє буде давно». *Abstracts of the XLIII International scientific and practical conference «Modern Challenges and Achievements of the Scientific Community of the 21st*

century» (October 16-18, 2024) Narva, Estonia. International Scientific Unity, 2024. Pp. 115-117.

11. Пітель В.М. «Національний проєкт : пишемо есе» : здобутки та перспективи. *Modern ways of solving the problems of science in the world* : VI International Science Conference. Warsaw, Poland, February 13–15, 2023. S. 293– 296.
12. Пітель В.М., Пітель В.І. Посилюваний повтор як один із засобів вираження есеми у творі Тараса Прохаська «Майбутнє буде давно». *Сучасний стан та перспективи розвитку науки, освіти, технологій та суспільства* : збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (Кременчук, 9 лютого 2023 р.) : у 3 ч. Кременчук : ЦФЕНД, 2023. Ч. 2. С. 20 – 22.
13. Титаренко М. Комунікація від нуля. Есеї для Мані. Львів : Видавництво Старого Лева, 2019. 232 с.
14. Титаренко М. Не музи, а м'язи. 50 вправ із творчопису. Київ : Лабораторія, 2023. 360 с.
15. Титаренко Марія. Як написати успішний есей: Кейси від Марії Титаренко. Школа журналістики та комунікації. <https://sjc.ucu.edu.ua/news/yak-napysaty-uspishnyy-eseeykeysy-vid-mariyi-tytarenko/>
16. Художній текст – слово – образ: лінгвостилістичний аспект : монографія / [М. І. Голянич та ін.] ; за редакцією М. І. Голянич. Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. 408 с.

Викладач: *Пітель Віра Мирославівна*, кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри української мови